

1905—1962

Váratlanul, munkabírása teljében veszítette el Geréb Lászlót a magyar irodalom. Sokoldalú munkásságot fejtett ki, a régebbi és újabb korok egyaránt beletartoztak érdeklődési körébe.

Valószínűleg a családi hagyomány elhatározó ereje következtében, évtizedeken át vonzódott a régi magyar irodalomhoz. Nem az irodalomtörténetész becsüvége fűtötte, hanem az a törekvés, hogy feledésbe menő értékekre és emlékekre hívja fel a figyelmet. Szinte a magyarországi latinság keresztmetszetét próbálta adni sűrűn megjelenő köteteivel.

Az államalapítást követő évszázadok költészete, a középkori és humanista történetírás több reprezentatív képviselője (Küküllői, Thuróczi, Bonfini), a reneszánsz líra — középpontjában Janus Pannoniussal —, épp úgy beletartozott munkaterületébe, mint ahogyan a XV—XVI. századi hazai parasztháborúk irodalma — centrumában Taurinus *Stauromachia*jával —, és általában a feudális Magyarország XVI—XVII. századi osztályharcainak forrásai sem kerültek el figyelmét.

Geréb László termékeny fordítói munkásságát két okból is jelentősnek kell értékelnünk. Az egyik, hogy — ha nem is egyedül — de ő maga is ébrentartotta a közvéleménynek a régi magyar irodalom iránti érdeklődését. A másik pedig az, hogy fordításainak javarészét a prioritás kitüntető címe illeti meg.

A régi magyar irodalom kívül szívesen mélyedt el Geréb László a felvilágosodás irodalmának problematikájába is, amint ezt Csokonai-studiumai és Gvadányi-kiadása is dokumentálja. Érdeklődésének igazi, nagy területi mégsem e két korszakkal függnek össze, hanem azzal az elmúlt ötvenéves évszázaddal, amelyet egy új társadalmi erőnek, a magyar munkásosztálynak kibontakozása fémjelez. Szenvedélyesen érdekelte az a folyamat, ahogyan a munkásság az anyagi kultúrát megteremtő szerepéből fokozatosan bevonul az irodalomba, élete és gondoljai megérintik a művészet alkotó elméit. Megjelennek a népi hősök új fajtái, a munkásalakok, először epizód szerepekben, aztán hőökké válnak ők maguk is, s végül feltűnnek majd az írók, akik maguk is a munkássorból emelkedtek ki alkotó művészekké.

Ezt a folyamatot legteljesebben a múlt század második felének irodalmában követte végig Geréb László, de legújabb kutatásai már áttekintették a XX. századba is. Így alkotta meg először fáradtságos munkával bibliográfiáit („A párizsi kommun az egykorú magyar irodalomban” Bp. 1951. — „Munkásélet és munkásmozgalom a magyar irodalomban 1867—1872” Bp. 1959.), majd e megbízható és szilárd alapokon alakította ki dokumentumköteteit, irodalmi szemelvény-gyűjteményeit.

Ezek sorában a legnagyobb becsű talán Táncsics Mihály válogatott írásainak vaskos kötete (Bp. 1957.), mely először nyújt olyan gazdag válogatást a nagy forradalmi közirő munkásságából, mely alapja lehetett a pályakép megrajzolásának. Ugyanígy a nép gondoljaival eltöltött szellemű irodalom érdekelt akkor is, amikor az 1905-ös orosz forradalom magyar visszhangját kereste a publicisztikában, vagy a versirodalomban. A századelő társadalmi érzékenységű írásainak gyűjteményével („Vihar előtt” Bp. 1956.) ezt a képet szélesítette, gazdagította.

Portréi közül kiemelkedik az ifjan elpusztult Darmay Viktorról, a magyar szocializtikus líra korai képviselőjéről alkotott munkája; Pogány Józsefnek, a Magyar Tanácsköztársaság volt népbiztosának írásait összegyűjtve pedig a magyar marxista kritika egyik méltatlanul elfeledett úttörőjének állított emléket.

Geréb László sohasem felejtette el, hogy az irodalomkutatás feladata „a társadalmi valóság művészi ábrázolásának feltárása és rendszerezése.” Munkásságában elsősorban a nép élete és sorsa érdekelt s csak ennek fényében volt hajlandó és képes értékelni és értelmezni irodalmi jelenségeket. Az osztályharcok és az irodalmi élet szoros kapcsolatban látott jelenségeit olyan területeken kutatta fáradhatatlanul, amelyekre addig még alig terjedt ki a kutatás figyelme, így főleg a magyar szocialista irodalom kezdeteinek feltárásában végzett maradandóan értékes, úttörő munkát.

Geréb László aktív tagja volt a Magyar Irodalomtörténeti Társaságnak; míg egészségi állapota engedte, tevékenyen résztvett annak vitáin, és munkaközösségei munkájában. Fontosabb tanulmányainak gyűjteményét az Irodalomtörténeti Intézet adta ki „A munkás-ügy irodalmunkban. 1832—1907.” címen (Bp. 1961.), az Irodalomtörténeti Füzetek 34. számaként.

Élete munkássága legmélyebb szenvedélye az egykor elnyomott osztályok sorsának szólt, egész sor művén kívül ez az *elkötelezettség* a legszebb példa, melyet a kutató tudósok ifjabb nemzedékére értékes örökségül hagyott.

I. L.

Gerics József: Legkorábbi gesta-szerkesztéseink keletkezésrendjének problémái. — Ozorai Imre vitairata. — Kisfaludy Sándor: Napló és francia fogságom. — Vörösmarty Mihály összes versei. — Mezösi Károly: Petöfi családja a Kiskunságban. — Arany János: Toldi. — Szerb Antal: A varázsló eltöri pálcáját. — Nagy Zoltán: Ének a magasban. — Mint én, földműves költő... — A magyar irodalom bibliográfiája, 1956—1957. (*Boronkai Iván, Havas László, Fenyő István, Rigó László, Tasnádi Attila, Dévényi Iván, Sára Péter, Bata Imre, Kóhegyi Mihály, Péter László*) 107

Az Intézet és a Társaság életéből

Tájékoztató a folyóiratról	120
A magyar szak egyetemi reformjának vitája	121
Geréb László	124

СОДЕРЖАНИЕ

<i>И. Штегер</i> : Смерть Буды	1
<i>А. Диенеш</i> : Вопрос о дворянском происхождении Петёфи	20
<i>Д. Яношхазы</i> : К оценке «Чонгор и Тюнде»	29
<i>Л. Немет</i> : Данные о связях венгерской литературы с изобразительным искусством в начале столетия	44

Краткие очерки документация

<i>Дь. Бистрай</i> : Забытые работы Михая Томпа	61
<i>Л. Петер</i> : Дежё Сабо в г. Сегеде	72
<i>Е. Варга</i> : Забытая новелла Эндре Ади	87
<i>М. Дёрёфи</i> : Неизвестные письма и шуточные стихотворения молодого Бабича	89

Обзор

Андраш Андял (<i>Andreas Angyal</i>): Die slawische Barockwelt (<i>Т. Кланицаи</i>)	93
Собрание новелл Эндре Ади (<i>И. Варга</i>)	95
Золтан Хорват: Начало столетия в Венгрии (<i>П. Надь</i>)	100
Режé Салатнаи: Шестьсот дней Дьюлы Юхаса (<i>М. Илия</i>)	102
Шолтес Золтанне: Украшение книг в Венгрии в XVI веке (<i>Ф. Еней</i>)	105

Из жизни Института и Общества

A kiadvány előfizethető vagy példányonként megvásárolható:

az **Akadémiai Kiadónál**, Budapest V., Alkotmány u. 21.

Telefon: 111-010, MNЗ egyszámúszám: 46

Csekkbefizetési számla szám: 05.915.111-46

az **Akadémiai Könyvesboltban**, Budapest V., Váci u. 22.

Telefon: 185-612

a **Posta Központi Hírlap Irodá-nál**, Budapest V., József nádor tér 1.

Telefon: 180-850

Csekk számla: egyéni 61.257, közületi 61.066

(Példányonként megvásárolható a Posta nagyobb árusítóhelyein is)

Ára: 8,— Ft

Előfizetés egy évre: 4,— Ft

INDEX: 25 401

INHALT

I. Sötér : König Budas Tod	1
A. Dienes : Die Frage der adeligen Herkunft Petőfis	20
Gy. Jánosházy : Zur Bewertung des Dramas Csongor und Tünde	29
L. Németh : Beiträge zu den gegenseitigen Beziehungen der Literatur und der bildenden Künste in Ungarn um die Jahrhundertwende	44

Kleinere Mitteilungen

Dokumentation

Gy. Bisztray : Vergessene Schriften von Mihály Tompa	61
L. Péter : Dezső Szabó in Szeged	72
J. Varga : Vergessene Novellen von Endre Ady	87
M. Györfly : Unbekannte Briefe von Babits und Reimspiele aus der Jugendzeit	89

Rundschau

Andreas Angyal: Die slawische Barockwelt (in deutscher Sprache) (T. Klaniczay)	93
Sämtliche Novellen von Endre Ady (J. Varga)	95
Zoltán Horváth: Die Jahrhundertwende in Ungarn (P. Nagy)	100
Rezső Szalatnay: 600 Tage von Gyula Juhász (M. Ilia)	102
Frau Z. Soltész: Buchverzierung in Ungarn im 16. Jahrhundert (F. Jenei)	105

Aus dem Leben des Instituts und der Gesellschaft

RÉGI MAGYAR KÖLTŐK TÁRA, XVII. SZÁZAD

2. kötet:

PÉCSELI KIRÁLY IMRE, MISKOLCZI CSULYAK ISTVÁN ÉS NYÉKI VÖRÖS MÁTYÁS VERSEI

Sajtó alá rendezte: Jenei Ferenc, Klaniczay Tibor, Kovács József és Stoll Béla
Budapest, 1962. Akadémiai Kiadó. 537 l. 110,— Ft

A sorozat korábban megjelent kötetei:

1. A TIZENÖTÉVES HÁBORÚ, BOCSKAY ÉS BÁTHORI GÁBOR KORÁNAK KÖLTÉSZETE

Sajtó alá rendezte: Bisztray Gyula, Klaniczay Tibor, Nagy Lajos és Stoll Béla
Budapest, 1959. Akadémiai Kiadó. 678 l. 135,— Ft

3. SZERELMI ÉS LAKODALMI VERSEK

Sajtó alá rendezte: Stoll Béla
Budapest, 1961. Akadémiai Kiadó. 751 l. 150,— Ft